

אחריו מבכורה.

קא משמע לן שהם בקיאים בענין טינוף.

שנינו במשנה: **נאמנין על ציון** קברות, שהם זהירים לציין את הקברות, והיכן שאין ציון אין חוששים לקבר.

ואע"ג דחובת ציון קברות רק מדרבנן הוא, כיון דכתיבא — מזהר זהירי ביה. דכתיב "וראה עצם אדם — ובנה אצלו ציון".

אבל אין נאמנין לא על הסככות.

סככות — דתנן: אלו הן סככות — אילן שענפיו נפרדים **המיסך על הארץ**, במקום שודאי שיש שם קבר, אלא שאין ידוע תחת איזה ענף הקבר, כך שלא ידוע היכן מאהיל עליו הענף⁽³⁰⁾.

ולכן אין הכותי נאמן כי הוא תולה שהקבר נמצא תחת הענף השני.

פרעות — דתנן אבנים פרעות היוצאות מן הגדר, וידוע שיש שם קבר ואין ידוע תחת איזה אבן הבולטת מן הגדר והמאהילה על הארץ נמצא הקבר.

וגם כאן הכותי אינו נאמן משום שאינו חושש לספק ותולה שהקבר נמצא תחת אבן אחרת.

בית הפרס הוא מקום שהיה בו קבר ונחרש⁽³¹⁾ והתפורו העצמות בתוך השדה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מנפח אדם בית הפרס והולך כיון שיש לחוש רק לעצמות, ולא לבשר, ואין בו טומאת אהל אלא יש רק לחוש לטומאת מגע. ולכן מנפח את מקום הילוכו כדי שלא יגע בעצם, והולך בה.

רב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר: בית הפרס שנידש ברגלי אדם ששחקו את העצמות — טהור.

ונתערבו בעפר, אבל לא באהל, כיון שבשר ליכא, ועצם כשעורה לא מטמא באהל, ומהתורה לא מטמא כלל, דלא חיישינן שהמחרישה הגיעה עד המת. ראה **ריטב"א** שם.

ודין שדה שאבד בה קבר המוזכר להלן, הוא גם בכלל בית הפרס, ומהתורה אינו מטמא, שהרי ספק טומאה ברה"ר טהור, ורבנן גזרו שיטמא באהל, והטעם שגזרו רבנן מבוואר בתוס' [כתובות כח ב ד"ה בית הפרס] אף דבעלמא טיהרו חכמים ספק טומאה ברה"ר היינו, כשהטומאה מבוררת ולא נולד הספק אלא באקראי, ופעם אחרת לא יטמא כיון שמקום הטומאה ידוע, אבל כאן, שלעולם השדה בספק, לא רצו לטהר, אף שמהתורה הוא טהור. ועיין בהרחבה ב**חברותא למסכת אהלות בפרק יח**.

כדאיתא בנוזר [יז א], מכל מקום, הכותים לא סברו כך, אלא כל שהוא טמא שרי ליה ליכנס לבית הקברות.

30. כן פירשו **תוס'** [ד"ה אילן], והכריחו כן ממה שמבואר להלן שאם היה הכותי מהלך על פני כל השדה, נאמן הכותי, כיון שהוא ודאי ולא ספק. אך רש"י פירש שמדובר באילן שמיסך על מקום הסמוך לבית הקברות, ופעמים קוברים שם, כגון בבין השמשות כשרואים הקוברים שלא יספיקו לקבור המת בתוך בית הקברות. ראה עוד בתוס' הנ"ל מה שהקשו בהמשך דבריהם, וראה עוד ב**רשב"א**.

31. ראה **תוס'** [מו"ק ה ב ד"ה מנפח] ששדה אשר נחרש בה קבר מטמא רק מדרבנן במגע ומשא שמא המחרישה שברה עצמות המת